

PRESSITEADE nr 134/24

Luxembourg, 10. september 2024

Euroopa Kohtu otsus liidetud kohtuasjades C-29/22 P | KS ja KD vs. nõukogu jt ning C-44/22 P | komisjon vs. KS jt

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP): Euroopa Kohus täpsustas liidu kohtute pädevuse ulatust

Selles osas on Euroopa Kohus pädev hindama ÜVJP poliitiliste või strateegiliste valikutega mitte otseselt seotud aktide või tegevusetuse õiguspärasust või neid tõlgendama

Kosovos 1999. aastal kadunud või tapetud isikute lähedased pereliikmed KS ja KD pöördusid Euroopa Liidu Üldkohtusse. Kohtuasi puudutab Euroopa Liidu tsiviilmissiooni Kosovos (Eulex), mis loodi ÜVJP raames. Üldkohus jättis nende hagi läbi vaatamata põhjendusega, et tal puudub selleks ilmselgelt pädevus. Euroopa Kohus täpsustas apellatsioonkaebust lahendades, et liidu kohtud on pädevad hindama ÜVJP poliitiliste või strateegiliste valikutega mitte otseselt seotud aktide või tegevusetuse õiguspärasust või neid tõlgendama. See on nii eelkõige otsuste puhul, mille Eulex Kosovo on teinud töötajate värbamisel või järelevalvemeetmete või õiguskaitsevahendite kindlaksmääramisel.

Euroopa Liit moodustas 2008. aastal õigusriigi tsiviilmissiooni nimetusega Eulex Kosovo, kelle ülesandeks oli muu hulgas toimetada uurimist seoses Kosovos 1999. aastal aset leidnud konflikti käigus toime pandud kuritegudega ja kadunud või tapetud isikutega. Liit asutas 2009. aastal inimõiguste järelevalve komisjoni, kelle ülesanne oli läbi vaadata kaebusi inimõiguste rikkumiste kohta, mille Eulex Kosovo oli oma täitevvolituste täitmisel toime pannud.

Pärast seda, kui KS ja KD olid esitanud kaebused, tuvastas järelevalvekomisjon 2015. aasta novembris ja 2016. aasta oktoobris, et on rikutud mitut põhiõigust. 2017. aasta märtsis otsustas see komisjon asjaomased menetlused lõpetada, tuvastades samas, et Eulex Kosovo juht oli selle komisjoni poolt talle adresseeritud soovitusi rakendanud ainult osaliselt. KS esitas Euroopa Liidu Nõukogu, Euroopa Komisjoni ja Euroopa välisteenistuse vastu lepinguväliste kohustuste rikkumise hagi, viidates eelkõige Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÖK“) mitme sätte rikkumisele. Üldkohus leidis 2017. aasta detsembris, et tal puudub ilmselgelt pädevus seda hagi läbi vaadata.¹

Seejärel esitasid KS ja KD Üldkohtule nõukogu, komisjoni ja Euroopa välisteenistuse vastu uue hagi. Nad soovisid saada hüvitist kahju eest, mida nad olid väidetavalt kandnud erinevate aktide ja tegevusetuse tõttu seoses eelkõige Eulex Kosovo missiooni käigus läbi viidud uurimistega. 2021. aasta juunis esitasid KS ja KD menetlustoimingute tegemise taotluse, milles nad soovisid saada Eulex Kosovo operatsiooniplaani tervikversiooni. Üldkohus jättis 2021. aasta novembris selle hagi sama põhjendusega läbi vaatamata.²

Euroopa Kohus tühistas apellatsioonkaebust lahendades täna selle viimase Üldkohtu määruse osaliselt ja saatis kohtuasja ülejäänud osas tagasi Üldkohtusse.

Ta tuletas meelde, et ÜVJP hõlmamine liidu konstitutsioonilisse raamistikku tähendab, et liidu õiguskorra aluspõhimõtted on kohaldatavad ka ÜVJP-le. Nende hulka kuulub õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste austamine, mis nõuavad, et liidu ametiasutused peavad alluma kohtulikule kontrollile.

On tõsi, et ei aluslepingute ega Euroopa Liidu põhiõiguste harta sätteid, mis näevad ette õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile, ega ka viitamine põhiõiguste rikkumisele ei õigusta iseenesest seda, et liidu kohtud tunnistaksid end pädevaks. Lisaks **ei ole** aluslepingutes ette nähtud Euroopa Kohtu pädevuse piiramine ÜVJP valdkonnas **vastuolus õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile, mille tagab EIÕK**, kuna Euroopa Inimõiguste Kohus on juba lubanud riigi kohtute pädevuse põhiseaduslikke piiranguid selliste aktide puhul, mis ei ole selle riigi rahvusvaheliste suhete korraldamisest eraldatavad.

Tõlgendades aluslepinguid eelkõige arvestades õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õigusriigi põhimõtteid **tuvastas Euroopa Kohus siiski, et ta on pädev hindama ÜVJP poliitiliste või strateegiliste valikutega mitte otseselt seotud aktide või tegevusetuse õiguspärasust või neid tõlgendama.**

Käesoleval juhul kujutab Eulex Kosovo missiooni õigus värvata töötajaid endast igapäevase juhtimise akti, mis on osa selle missiooni volituste täitmisest. Niisiis **ei ole Eulex Kosovo otsused selle missiooni töötajate valimise kohta otseselt seotud selle missiooni ÜVJP raames tehtud poliitiliste või strateegiliste valikutega.**

Euroopa Kohus jõudis samale järeldusele selliste sätete puudumise osas, mis näeksid ette **tasuta õigusabi järelevalvekomisjonis toimuvates menetlustes**. Samuti leidis Euroopa Kohus järelevalvekomisjonile antud **täidesaatva pädevuse** puudumise või **õiguskaitsevahendite** puudumise kohta juhul, kui see järelevalvekomisjon tuvastab rikkumised, et otsus selle kohta, kas allutada selle missiooni aktid ja tegevusetus järelevalvemehhanismile või mitte, puudutab üksnes missiooni haldusjuhtimise ühte aspekti.

Edasi märkis Euroopa Kohus ikka sama nurga alt, et järelevalvekomisjoni tuvastatud põhiõiguste rikkumiste kõrvaldamiseks **parandusmeetmete võtmata jätmine** ja KD asjas **õiguslikult usaldusväärse uurimise läbi viimata jätmine** puudutavad seda, et pole võetud individuaalseid meetmeid, ega ole otseselt seotud ÜVJP raames tehtud poliitiliste või strateegiliste valikutega.

Seevastu **Eulex Kosovole kättesaadavaks tehtud vahendid** ja otsus selle missiooni **täitevolitused tagasi võtta** seonduvad otseselt poliitiliste või strateegiliste valikutega, millest nähtub, et Üldkohus ei rikkunud õigusnormi, kui ta leidis, et tal puudub pädevus KSi ja KD esitatud hagi seda osa läbi vaadata.

MÄRKUS: Euroopa Kohtule võib esitada õigusküsimustega piirduva apellatsioonkaebuse Üldkohtu otsuse või määruse peale. Üldjuhul ei ole apellatsioonkaebusel peatavat toimet. Kui apellatsioonkaebus on vastuvõetav ja põhjendatud, tühistab Euroopa Kohus Üldkohtu lahendi. Kui menetlusstaadium seda lubab, võib Euroopa Kohus teha ise asja suhtes lõpliku kohtuotsuse. Vastasel juhul suunab ta asja tagasi Üldkohtusse, kes on seotud Euroopa Kohtu poolt apellatsioonimenetluses tehtud otsusega.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst ja kokkuvõte, juhul kui see koostatakse](#), on CURIA veebisaidil alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127

Hoiame ühendust!

¹ Üldkohtu 14. detsembri 2017. aasta kohtumäärus KS vs. nõukogu jt (T-840/16).

² Üldkohtu 10. novembri 2021. aasta kohtumäärus KS ja KD vs. nõukogu jt (T-771/20).